

ЖАРКЕНТ ӨНЦІРІ

Газет 1921 жылдың
1 маусымынан
шығады

№ 53
(9340)
ЖҰМА
20
ЖЕЛТОҚСАН
2024
ЖЫЛ

Қоғамдық-саяси, әлеуметтік - экономикалық газет

WWW.Z-o.kz

JARKENT_ONERI@MAIL.RU

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАРАТАЛ АУДАНЫНДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК НЫСАНДАРМЕН ТАНЫСТЫ

Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың Жетісу облысына сапары Қаратал ауданында жалғасты. Мемлекет басшысы Ескелді би ауылында биыл пайдалануға берілген мәдениет үйі мен спорт кешенінің ғимараттарын аралап көрді.

Жергілікті бюджет есебінен бой көтерген 150 орындық мәдениет үйінде кітапхана, әжелер мен домбырашылар ансамбльдері, би үйірмесі секілді ұжымдар орналасқан.

Мемлекет басшысы ауыл кітапханасымен танысты. Сондай-ақ өнерпаз балалармен жүздесіп, еліміздің лайықты азаматы болып өсуіне тілектестік білдірді.

Президент мәдениет үйіне музыкалық жабдықтар мен суретші Ә.Баяндиннің картинасын тарту етті.

Биыл облыстың шалғай ауылдарындағы бес мәдениет үйі күрделі жөндеуден өтіп, сегіз клуб жаңадан салынған.

Сонымен қатар бұқаралық спортты дамыту мақсатында елді мекендерде 15 шағын спорт нысаны ашылды.

Соның бірі – Ескелді би ауылындағы спорт кешені. Ауыл тұрғындары мұнда тоғызқұмалақ, шахмат, дойбы үйірмелеріне, бокс, күрес, волейбол, баскетбол секцияларына қатысады.

Президент ауыл балаларымен әңгімелесіп, мемлекет тарапынан өскелең ұрпақтың алаңсыз білім алуына, спортпен айналысуына

қолайлы жағдай жасалатынын жеткізді.

Бұдан кейін Мемлекет басшысы Үштөбе қаласында орналасқан Кемел Тоқаев атындағы орта мектепке барды. Қасым-Жомарт Тоқаевқа мектеп директоры Ләззат Испанова оқушылардың жетістіктері туралы айтып, жазушы мұражайымен таныстырды. 1997 жылы құрылған музейге қаламгердің тұтынған заттары, фотосуреттері,

құжаттары мен кітаптары қойылған. Президентке жазушының өмірі мен шығармашылығына арналған зияткерлік ойын және повестерінің желісі бойынша шағын қойылым көрсетілді.

Мемлекет басшысына «Кемел Тоқаев атындағы қайырымдылық қоры» атқарған жұмыстар жөнінде баяндалды. Биыл Қордың құрылғанына 15 жыл толып отыр.

ПРЕЗИДЕНТ ҚАРАТАЛ АУДАНЫНЫҢ ҚОРҒАНЫС ІСТЕРІ БӨЛІМІНЕ БАРДЫ

Мемлекет басшысы Үштөбе қаласында орналасқан Қаратал ауданы қорғаныс істері жөніндегі бөлімінің ғимаратын аралап көрді. 1983 жылдан бері қолданыстағы нысан биыл күрделі жөндеуден өтіп, қазан айында аталған мекемеге берілген.

Қорғаныс министрі Руслан Жақсылықов Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Жоғарғы Бас Қолбасшысына Smart-әскери комиссариат жобасы туралы баяндады. Жаңа бастамаға сәйкес азаматтар автоматты түрде әскери есепке алынады.

Министрдің айтуынша, жыл сайын 17 жастағы 160 мыңнан аса жасөспірім автоматты түрде әскери есепке тұрғызылады. Сондай-

ақ министрлік жұмылдыру ресурстарының ақпараттық жүйесін құрған. Цифрлық трансформация Қазақстандағы 16 мен 60 жас аралығындағы барлық ер азаматты қамтиды. Бұл жұмыс

қағаз нұсқада жүргізілген кезде есепте 2,5 миллион азамат болған. Ал цифрлық форматқа көшкеннен кейін олардың саны 6,8 миллионға жеткен.

Бұдан бөлек, IT сала-

сы бойынша білімі бар сарбаздар «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» қағидатына сәйкес Armiya.kz ақпараттық қызметін жасап шыққан. Аталған жоба тәрбие және идеологиялық

жұмыстарды ұйымдастыру мақсатында жасанды интеллект арқылы өзірленген. Ата-аналармен кері байланысқа ыңғайлы бұл қызметтің мобильді нұсқасы да бар.

Қасым-Жомарт Тоқаев әскерге шақырылған азаматтармен әңгімелесіп, оларға Отан алдындағы борышын өтеуде сәттілік тіледі.

– Елге қызмет ету – азаматтық борыш. Бұл – өте маңызды жұмыс, қасиетті парыз. Үлкен әскери мансаптарға жетіп, генерал атаныңыздар. Азаматтық міндетті абыроймен атқарыңыздар. Антқа адал болыңыздар! – деді Мемлекет басшысы.

МАМАНДАРҒА МАРАПАТ ТАПСЫРДЫ

Облыс әкімі Бейбіт Исабаев желтоқсанның үшінші жексенбінде ата-

Алдағы уақытта да маңызды міндеттерді сіздермен бірге нәтижелі орындаймыз деп сенемін,

ұстаздармен кездесіп, олардың ұрпақ тәрбиесіндегі қызметіне ризашылығын білдіріп, мара-

лып өтілетін энергетика саласы қызметкерлерінің кәсіби мерекесіне орай сала мамандарына және Тәуелсіздік күніне байланысты бірқатар ұстаздарға мемлекеттік марапаттар тапсырды.

Облыс әкімдігінде энергетика мамандарымен өткен жиында Бейбіт Исабаев өңірдің жылды жақсы көрсеткіштермен қорытындылап отырғанын, онда барлық сала қызметкерлерінің үлесі бар екенін атап өтті.

— Энергетика — елдің дамуы мен өркендеуінің негізі. Экономиканың қай саласын да, тіпті халықтың күнделікті тұрмысының өзін жылу мен электрсіз елестету мүмкін емес. Осы орайда сала мамандарына облыс тұрғындарының атынан ризашылығымды білдіремін.

— деген облыс басшысы сала үздіктеріне мемлекеттік марапаттар тапсырды.

Атап айтқанда, еліміздің энергетика саласын дамытуға қосқан елеулі үлесі үшін «Темірбетон» ЖШС технологиялық жабдықтардың слесарь-жөндеушісі Манарбек Мұртазин III дәрежелі «Еңбек даңқы» орденін иеленсе, «ТА-ТЭК» АҚ техникалық директоры Дәулет Илипбаевқа, «Талдықорғанжылусервис» КМК бас инженері Ақылбай Тәжиевке, «Текелі энергокөшені» ЖШС қазандық турбиналық цехының бастығы Владимир Коржға «Ерен еңбегі үшін» медалі берілді.

Осы күні Бейбіт Исабаев облыста балаларға сапалы білім беру жолында жемісті еңбек етіп жүрген бірқатар

паттау рәсімін атқарды. Бұл ретте елдің әлеуметтік-мәдени және қоғамдық дамуына қосқан үлесі үшін Талдықорған қаласы Ынтымақ ауылындағы №30 орта мектептің директоры Сәуле Усеноваға «Құрмет» ордені, Қаратал ауданындағы орта мектептің мұғалімдері Светлана Гончарова мен Нұрзия Рахметоваға «Шапағат» медалі, сол сияқты олардың әріптестері Бәттен Даниярова мен Алмагүл Малдыбековаға және Кемел Тоқаев атындағы қайырымдылық қорының өкілі Валентина Спиридоноваға Қазақстан Республикасы Президентінің «Алғыс хаты» табысталды.

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

2024 жылы жылу-электр энергетикасын дамыту бойынша жобаларды жүзеге асыруға 58,3 млрд теңге бөлінді

■ 2024 жылы Энергетика министрлігінің «Жылу-электр энергетикасын дамыту» бюджеттік бағдарламасы шеңберінде республикалық бюджеттен 14 жобаны іске асыру үшін 58,3 млрд теңге бөлінді.

■ Оның ішінде жылумен қамтамасыз ету бойынша алты жоба, электрмен жабдықтау бойынша сегіз жоба бар. Жобалардың бірі қазірдің өзінде жұмыс істеп тұр, атап айтсақ, Орал қаласының «Ақжайық» ЕТЖҚ ауданында 110/10 кВ қосалқы станса пайдалануға берілді.

■ Сонымен қатар қайтарымды инвестициялардың жылдық лимиті 32 млрд теңгеден 428 млрд теңгеге дейін ұлғайтылды. Бұл жұмыс істеп тұрған энергия өндіруші ұйымдар үшін негізгі жабдықты жаңғырту, кеңейту және реконструкциялау жөніндегі жобалар пулын кеңейтуге мүмкіндік берді.

■ Қазіргі уақытта жалпы қуаты 2,8 ГВт болатын 22 инвестициялық келісім бар, оның ішінде лимит ұлғайғаннан кейін жалпы қуаты 1,36 ГВт болатын 13 келісім жасалды.

■ 2023 жылғы қарашада «Қазақстан БЭЖ Батыс аймағының электр желісін күшейту» жобасы сәтті іске асырылды, оның шеңберінде «Батыс Қазақстан энергия торабы – Атырау – Маңғыстау» бағыты бойынша ұзындығы 780 км болатын 220 кВ электр беру желісі (ЭБЖ) салынды. Бұл қадам электр қуатының өткізу мүмкіндігі мен сенімділігін арттыруға бағытталған.

■ Келесі қадам ретінде 2028 жылдың соңына дейін Батыс аймақтың электр желілерін Бірыңғай электр энергетикалық жүйемен біріктіру жобасы іске асырылатын болады, ол үшін Ақтөбе және Атырау облыстарын жалғайтын ұзындығы 604 км болатын 500 кВ ЭБЖ салынады. Бұл Солтүстік және Оңтүстік аймақтардың электр энергиясы мен қуатының теңгерімсіздігін өтеу үшін Батыс аймақтың маневрлі газ энергия көздерін пайдалануды қамтамасыз етеді. Қазіргі уақытта жобалау-сметалық құжаттама әзірленуде, құрылыс-монтаждау жұмыстарына 2025 жылы кіріседі.

■ Оңтүстік өңірлердің тұтынушыларын энергиямен жабдықтау сенімділігін арттыру және Орталық Азия елдерінің энергия жүйелерінің жұмыс режимдерімен байланысты апаттық бұзушылықтардың туындау тәуекелдерін азайту Оңтүстік аймақтың (Шу–Жамбыл–Шымкент) электр желілерін күшейтуді талап етеді. Қазіргі уақытта «KEGOC» АҚ аталған жобаны іске асыруды бастады, оның 1-кезеңі 2027 жылы аяқталады, оның шеңберінде Шу–Жамбыл–Шымкент бағыты бойынша ұзындығы 475 км 500 кВ ЭЖ салынады. Қазіргі уақытта ЖСҚ әзірлеу жүріп жатыр.

■ Еліміздің солтүстік және оңтүстік өңірлері арасындағы байланысты одан әрі күшейту, сондай-ақ транзиттік әлеуетті арттыру үшін кернеуі +/-500 кВ «Солтүстік-Оңтүстік» тұрақты ток желілерін салу жоспарлануда.

■ Қазақстанның бүкіл Біртұтас электр энергетикалық жүйесін айналып өтуге мүмкіндік беретін еліміздің батыс және оңтүстік аймағын жалғайтын тұрақты ток желісін салудың орындылығын зерделеу жүргізілуде.

■ Бұл жобаларды іске асыру тұрақты өрі сенімді электрмен жабдықтауға мүмкіндік береді, сондай-ақ ұзақ мерзімді энергетикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ете отырып, Қазақстанның энергетикалық инфрақұрылымын дамытуға ықпал етеді.

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНДА НЕГІЗГІ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ИНДИКАТОРЛАР ЖОСПАРЫ ОРЫНДАЛДЫ

Жетісу облысында биылғы жылдың он бір айында негізгі индикаторлар бойынша жоспар орындалды. Қысқа мерзімді экономикалық индикатор 112,3% құрады. Бұл туралы бүгін Астана қаласында ҚР Президенті жанындағы Орталық коммуникациялар қызметінің алаңында өткен брифинг барысында Жетісу облысының әкімі Бейбіт Исабаев айтты.

Өңір басшысының айтуынша, салалар бойынша ауыл шаруашылығындағы өсім – 3,7% немесе 405,3 млрд теңге, өнеркәсіпте – 3,6% неме-

се 310,5 млрд теңге, тұрғын үйді пайдалануға беру 4,4%-ды құрады немесе 283,7 мың ш.м., құрылыс жұмыстарының көлемі 1,4 есеге, сауда көлемі 1,3 есеге ұлғайды.

- Жыл басынан бері облыс экономикасына 38% өсіммен 396 млрд теңге инвестиция тартылды, оның ішінде жеке инвестициялар – 291 млрд теңге. Жалпы мемлекеттік бюджетке 286 млрд теңге түсті, оның ішінде жергілікті бюджет 1,6 есе өсіп, 106 млрд теңгеге жетті, - деді Бейбіт Исабаев.

АГРОӨНЕРКӘСІП КЕШЕНІН ДАМУҒА 35 МЛРД. ТЕҢГЕ БАҒЫТТАЛДЫ

Жетісу облысы – аграрлы аймақ болғандықтан, бірінші кезекте ауыл шаруашылығын дамыту мен өңдеу саласына айрықша назар аударылуда. Биылғы жылы облыстың агроөнеркәсіп кешенін дамытуға 35 млрд теңге бағытталды, оның 23,3 млрд теңгесі немесе 66,6% – субсидиялар. Бұл туралы бүгін Орталық коммуникациялар орталығы алаңында өткен брифинг барысында Жетісу облысының әкімі Бейбіт Исабаев мәлімдеді.

Өңір басшысының айтуынша, ауыл шаруашылығы дақылдарының егіс алқаптары 510 мың га құрады. 872 мың тонна дәнді дақылдар, 195 мың тонна майлы дақылдар, 266 мың тонна көкөніс-бақша дақылдары, 132 мың тонна картоп өндірілді.

- Өздеріңізге мәлім, қант саласын дамытуға ерекше көңіл бөлінеді. Ақсу қант зауыты толық жөндеуден өтіп, пайдалануға берілді. Облыстың 5 ауданында 8 жаңа сервистік-дайындау орталығы құрылып, 30 шаруа қожалығына құны 2,5 млрд теңгеге қант қызылшасы өндірісіне қажетті 62 бірлік техника сатып алынды. Биыл қант қызылшасының егіс алқабы 1,7 есеге ұлғайып, 13,7 мың гектарға жеткізілді, одан рекордтық өнім - 635 мың тонна тәтті түбір жиналды, - деді Б. Исабаев.

Белгілі болғандай, нәтижесінде екі қант зауытында 94 мың тонна қант өндіру жоспарланып отыр, оның ішінде қант қызылшасынан 64 мың тонна, қамыс құрағынан 30 мың тонна қант шығарады.

ТӨРТ ТҮЛІКТІҢ САНЫ 2,5 МЛН. БАСҚА ЖЕТТІ

Жетісуда төрт түліктің саны 2,5 млн. басқа жетті. Сол сияқты ет пен сүт өндірісі арты. Бұл туралы бүгін Астана қаласындағы Орталық коммуникациялар қызметі алаңында Жетісу облысының әкімі Бейбіт Исабаевтың қатысуымен өткен

бордақылау алаңы, 1 сүт цехы, 7 суару жобасы.

- Облыста жаңа суармалы жерлерді көбейту үшін ирригациялық желілерді қайта жаңарту мақсатында биыл 35,6 млрд теңгеге су шаруашылығының 11 объектісінің құрылысы

Жетісу облысы құрылғаннан бері 43 жаңа өндіріс іске қосылып, жұмыс істеп тұрған 9 өндіріс кеңейтілді. Соның нәтижесінде бір мыңнан астам адам жаңа жұмыспен қамтылды. Бұл жайында бүгін Астанада өткен брифинг кезінде Жетісу облысының әкімі Бейбіт Исабаев айтты.

Облыс басшысының мәліметінше, күнбағыс майын өңдейтін, кейінгі кезде тоқтап тұрған «Агрокомплекс Жетісу Мажико» зауыты жұмысын қайта бастады, оның жылдық қуаты - 500 тонна. Талдықорғанда өнеркәсіп аккумуляторларын өндіретін «Asma Industrial» заманауи зауыты іске қосылды. Сол сияқты тау-кен секторын дамыту аясында құны 1,3 трлн теңге болатын, 2 мыңнан астам жұмыс орнын құратын, қуаттылығы жылына 860 мың тонналық мыс концентратын құрайтын металлургия комбинатын салу бойынша ірі жобаны іске асыру басталды.

- Мемлекет басшысының Жолдауында атап көрсетілгендей, біз еліміздің өнеркәсіп әлеуетін

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫ ҚҰРЫЛҒАННАН БЕРІ 43 ЖАҢА ӨНДІРІС ІСКЕ ҚОСЫЛДЫ

толық пайдалану үшін жан-жақты шаралар қабылдауымыз қажет. Бұл ретте қазір облыста цемент, аккумулятор батареялары, керамика плиткаларын шығару жолға қойылып, құрама жем, күн панельдерінің өндірісі дамуда. Жалпы өңірде 549 өнеркәсіп орны тіркелген, онда 30 мыңнан астам адам жұмыс істейді. Оған қоса

Жетісуда баламалы энергетиканы дамытудың зор әлеуеті бар, - деді Б.Исабаев.

Жалпы, облыстың 2030 жылға дейінгі инвестициялық портфельінде 2,6 трлн теңгеге 189 жоба бар, онда он бір мыңнан астам жұмыс орнын құру көзделген, оның ішінде 121 жоба іске асыру сатысында.

брифинг барысында белгілі болды.

Өңір басшының айтуынша, 2024-2026 жылдары жалпы құны 33,2 млрд теңге болатын 31 инвестициялық жобаны іске асыру жоспарланған, соның 13-і осы жылы іске қосылды. Атап айтқанда, олар – 4 тауарлы сүт фермасы, 1

жүргізілуде, оның 4-уі аяқталды, қалған объектілер 2025 жылы пайдалануға берілетін болады.

Нәтижесінде 5,3 мың гектар суармалы жер қосылып, 37,1 мың га жерді сумен қамтамасыз ету жақсарды, - деді баяндамасында Бейбіт Исабаев.

ҚОРҒАС ЖЕЛІСІ МЕН «ДОСТЫҚ» СТАНЦИЯСЫ – ЖЕТІСУДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ НҮКТЕЛЕРІ

құрылысы жүргізілуде. Сондай-ақ «Евротранс Групп» ЖШС-ның қолданыстағы логистикалық жүк тасымалдау терминалы ауданы 40 гектар және құны 50 млн. АҚШ доллары болатын уақытша сақтау қоймасын салуға дайындық жұмыстарын атқарылып жатыр. Кеден саласын одан әрі дамыту үшін осы жылдың қаңтар айында станцияда тәулігіне 200 автомобиль өткізуге қабілетті «Dostyk Customs Service» уақытша сақтау жаңа терминалы ашылды.

- «Үшарал-Достық» жолын реконструкциялаудың аяқталуына байланысты халықаралық жүк айналымының

лөгі ұлғайды және кеден пункттерін кеңейту қажеттілігі туындады. Мәселен, «Алакөл» автомобиль өткізу пунктінің қозғалыс жолағын 2-ден 6-ға дейін кеңейту жұмыстары аяқталуда, соның арқасында келік құралдарын өткізу қабілеті тәулігіне 200-ден 1600-ге дейін артады, - деді облыс әкімі.

Бұдан бөлек, «Достық-Мойынты» темір жолының құрылысы жүргізілуде. Жоба «Достық» станциясының өткізу қабілетін 5 есеге, яғни 12-ден 60 пойызға дейін арттыруға мүмкіндік береді.

ЖЕТІСУҒА БИЫЛ 2 МИЛЛИОННАН АСТАМ ТУРИСТ КЕЛДІ

Жетісу облысында туристік инфрақұрылымды дамыту бағытында атқарылған белсенді жұмыстар туристер санының өсуіне ықпал еткен. Соның нәтижесінде биыл өңірге 2,0 миллионнан астам турист келді. Бұл жайында бүгін Орталық коммуникациялар қызметі алаңында өткен брифинг кезінде Жетісу облысының әкімі Бейбіт Исабаев айтты, - деп хабарлайды Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

- Өздеріңізге белгілі, жер жәннаты Жетісуда көптеген туристік орындар бар. Солардың ішінде Алакөл өңірдің інжу-маржаны саналады. Сондықтан көл жағалауындағы инженерлік инфрақұрылымды дамытуды қолға алдық. Керіс тарту жүйесінің, «Бескөл-Ақши» электр желілерінің құрылысы басталды. Бүгінде Үшарал қаласы әуежайының ұшу-қону жолағы, «Талдықорған-Үшарал» автожолы қайта жаңартылып, «Тальго» жүрдек пойызы іске қосылды. Жыл сайын туристер санының артуына байланысты Үшарал әуежайының өткізу қабілетін сағатына 50-ден 125 жолаушыға дейін ұлғайту үшін қосымша тер-

минал салудың жобалық-сметалық құжаттамасы әзірленуде, - деді облыс басшысы.

Бейбіт Исабаевтың айтуынша, Жетісу облысының туристік әлеуетін көтеретін екінші бағыт – Балқаш көлі. Балқашқа дейінгі 132 шақырым жолдың 122 шақырымында құрылыс аяқталды, қалған 10 шақырымы 2025 жылғы туристік маусымға дейін толық пайдалануға беріледі. Сонымен қатар көл жағалауына инженерлік инфрақұрылым тартылуда, бұл мақсатқа 2024 жылға республикалық бюджеттен 2,2 млрд. теңге бөлінді. Келесі жылдың соңында жобаны аяқтау жоспарлануда.

Сол сияқты Бейбіт Исабаев өз сөзінде экологиялық туризмді дамыту жайына да тоқталды. Атап айтқанда, шаңғы-биатлон кешенін салудың жобалық құжаттамасы әзірленген. Бұрханұлақ сарқырамасына дейінгі жолды жөндеуге келесі жылға республикалық бюджеттен 3,3 млрд. теңге қарастырылды. Сарқан ауданында Жасылкөлге дейінгі жолдың жөндеу жұмыстары биыл толық аяқталып, Топлевка ауылында жаңа визит-орталық ашылады.

ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНДА ОРТАЛЫҚТАНДЫРЫЛҒАН СУМЕН ҚАМТУ ДЕҢГЕЙІ 91,3 % ЖЕТТІ

Биыл Жетісу облысында орталықтандырылған ауыз сумен қамту деңгейі 91,3% жетті, бұл халық санына шаққанда – 99,7%. Бұл туралы бүгін Астанада Орталық коммуникациялар алаңында өткен брифинг барысында Жетісу облысының әкімі Бейбіт Исабаев айтты, - деп хабарлайды Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

- Биыл орталықтандырылған ауыз су жүйесіне Алакөл ауданындағы Тоқжайлау, Бибақан ауылдары қосылды. 298 км желі жөнделіп, облыстың 17 елді мекенінде ауыз судың сапасы жақсарды, - деді облыс басшысы.

Жалпы 2023-2024 жылдары 125,3 км сумен жабдықтау желілері салынып, 306,8 км желілер қайта жаңғыртылды. Атап өтсек, 2025 жылға 13 жобаны іске асыру үшін 4,3 млрд. теңге бөлінді. 2025 жылдың қорытындысында орталықтандырылған сумен қамтамасыз ету деңгейі 92,5% жетеді немесе 331 елді мекен қамтылады.

БИЫЛ ЖЕТІСУДА 2708 ПӘТЕР САЛЫНДЫ ЖӘНЕ САТЫП АЛЫНДЫ

Жетісу облысында биыл тұрғын үй құрылысына 7,6 млрд. теңге бөлінді. Бұл қаржы 56 көп қабатты мен 214 жеке тұрғын үй салуға бағытталды. Бұдан бөлек, халықтың әлеуметтік осал топтары үшін 866 пәтер сатып алынды, оған 15,9 млрд. теңге көзделген. Бұл жөнінде бүгін Орталық коммуникациялар қызметі алаңында өткен брифингінде Жетісу облысының әкімі Бейбіт Исабаев айтты, - деп хабарлайды

Өңір басшысы апатты тұрғын үй мәселелерін шешуге ерекше назар аударылатынын атап өтті. Оның айтуынша, 2023 жылдың басында облыста 348 пәтер апатты деп танылып, өткен жылы 1,3 млрд. теңгеге 137 пәтер сатып алынған. Ал биыл жергілікті бюджеттен бөлінген 2,4 млрд. теңгеге 155 жаңа пәтер, атап айтқанда, Кербұлақ ауданында, Текелі және Талдықорған қалаларында сатып алынды. Сондай-ақ «Самұрық-Қазына

ҰӘҚ» АҚ демеушілерінің есебінен 560 пәтерлік 9 үй салынуда.

- Жалпы биыл 2 708 пәтер салынды және сатып алынды, оның 1113 пәтерлік 129 үйі бюджет есебінен, 469 пәтерлік 9 үй - коммерциялық тұрғын үй, 866 пәтер тұрғын үй сатып алу арқылы, 260 пәтерлік 4 үй демеушілер есебінен, - деді Б. Исабаев.

ЖЕТІСУДА ӘЛЕУМЕТТІК ОБЪЕКТІЛЕРДІ ЖАҢАРТУ ДЕҢГЕЙІ 50%-ҒА ЖЕТТІ

Жетісу облысы құрылғаннан бері жөндеу мен жаңа құрылыс жүргізудің арқасында объектілерді жаңарту 50%-ға жетті. Мысалы, білім беру саласында 5310 орынды 15 жаңа мектеп пайдалануға беріліп, 19 нысан күрделі жөндеуден өтті. Ал денсаулық сақтау саласында 98 нысан іске қосылды. Бұл туралы бүгін ҚР Президенті жанындағы Орталық коммуникациялар қызметі алаңында өткен брифинг барысында Жетісу облысының әкімі Бейбіт Исабаев айтты.

Бейбіт Исабаев өз баяндамасында әлеуметтік инфрақұрылымды жақсартудың жай-күйіне тоқталды. Оның айтуынша, «Жайлы мектеп» ұлттық жобасының аясында 2023 жылы басталған 1800 орынды 2 мектептің біреуі биыл қолданысқа берілсе, екіншісінің құрылысы келесі жылы да жалғасады. Жалпы 2025 жылы 7 мектеп салу жоспарланған. Соның нәтижесінде

жөндеуге жататын 95 мектептің 38-і немесе 40%-ы жаңартылады. Ал денсаулық сақтау саласында соңғы үш жылда 98 нысан пайдалануға берілсе, соның 31-і жаңадан салынған, 61 блокты-модульді медициналық кешендер орнатылып, 6 нысан күрделі жөндеуден өтті. Биылғы жылдың өзінде 51 нысан бой көтерген, соның 25-і жаңа құрылыс, 26-сы – блокты-модульді конструкция.

- Айтпа кету керек, біздің облыс блокты-модульді медициналық кешендерді орнату тәжірибесін алғашқылардың бірі болып кеңінен қолдана бастады. Келесі жылы тағы 69 нысанды қолданысқа беру жоспарлануда. Қабылданған шаралардың нәтижесінде облыста жөндеуге жататын 292 денсаулық сақтау нысанының 167-і немесе 57,2% жаңартылады, - деді Б. Исабаев. Мәдениет саласында 2022-2024 жылдары 12 мәдениет үйі пайдалануға беріліп, 10 нысан

күрделі жөндеуден өткен. Келесі жылы тағы 7 нысан пайдалануға беріліп, жаңару деңгейі 33,3%-ға жетеді.

Ал спорт саласына келсек, облыс әкімінің мәліметінше, дене шынықтыру-сауықтыру кешендері, спорт кешендері, күрес залдары, стадион сияқты жалпы 18 нысан іске қосылып, 10 блокты-модульді спорт кешені орнатылды. Сонымен қатар Талдықорғанда Қазақстанда баламасы жоқ «Жетісу» волейбол орталығы және инвестор есебінен спортшыларға арнап салынған төрт қабатты тұрғын үй пайдалануға берілді. Оған қоса жақында инвестордың қаржысына Үстел теннисі орталығы ашылды.

- Соның нәтижесінде нысандардың 74,4% жаңартылып, халықты спорттық инфрақұрылыммен қамтамасыз ету 1000 адамға шаққанда 64%-ға жетті, - деді өз сөзінде облыс әкімі.

ТӘУЕЛСІЗДІК КҮНІНЕ ОРАЙ 10 ӘЛЕУМЕТТІК НЫСАН ҚОЛДАНЫСҚА БЕРІЛІП, 76 ОТБАСЫ БАСПАНАЛЫ БОЛДЫ

далды. Бүгін үлкен отбасымыз кең, жайлы, жаңа үй алды. Мемлекеттің қолдауы мен қамқорлығының арқасында Тәуелсіздік күні, алдағы Жаңа жылды енді өз үйімізде атап өтеміз, - деді Жаркент қаласының тұрғыны, көп балалы ана Шынар Азатбекова.

Отбасымен бірге

мерекелік қоныстой қуанышына жеткен Ескелді ауданының тұрғыны:

- Тұрғын үйге кезекте тұрғанымызға біраз жыл болды. Шаңырағымызда төрт бала бар, міне, баспанамыздың кілтін алдық, үйдің ішін аралап көрдік, жақын жандарымыз құттықтап

келіп жатыр. Еліміздің айтулы күні қарсаңында қоныс тойға жеткенімізге қуаныштымыз, - деді мұқырылық Сәулеш Жауынбаева.

Сонымен қатар мереке қарсаңында Ескелді ауданында бірден 3 жаңа нысан іске қосылды. Аудан орталығы Қарабұлақ ауылында мәдениет үйі, Ақын Сара ауылында 120 орынды жаңа блокты-модульді ауылдық клуб пен әкімдік ғимараты пайдалануға берілді.

Осы күні облыстың бірқатар ауылдарында жаңа медициналық мекемелер есігін ашты. Мәселен, Көксу ауданының 140 тұрғыны бар ПЧ-45 станциясында жаңа блок-модульдік медициналық пункт қолданысқа енгізілді.

- Мұндай заманауи медициналық пункттің ауылымызда ашылғанына қуаныштымыз. Адам болған соң бас ауырып, балтыр сыздамай тұрмайды.

Сондай кезде ешқайда бармай-ақ енді осында қараламыз. Бұл жаңа нысан тұрғындардың денсаулығын жақсартуға ықпал етеді деп сенеміз, - деді медицина саласының ардагері, ПЧ-45 станциясының тұрғыны Айша Сәрсенбаева.

Сондай-ақ Панфилов ауданының Шешің, Керімағаш және Қызылжиде ауылдарында фельдшерлік-акушерлік пункт пен екі медпункт салынды. Оған қоса, Үшарал ауылында 50 орындық спорт кешені пайдалануға берілді. Онда күрес, бокс, бұқаралық спорт түрлері бойынша секциялар ашылды. Сонымен қатар ауданда алғаш рет инвестор есебінен салынған «Орбұлақ» халықаралық автовокзалы жұмысын бастады. Вокзал автопаркінде 31 автобус бар, 67 адам жұмыспен қамтылды.

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі.

Жетісу облысында Тәуелсіздік күніне орай халықтың әлеуметтік осал топтары санатындағы 76 отбасы жаңа баспаналарының кілтін ие болды. Сол сияқты медициналық және ветеринариялық пункттер, дәрігерлік амбулаториялар, мәдениет үйі, ауылдық клуб және спорт кешені, жалпы алғанда 10 жаңа әлеуметтік нысан іске қосылды.

Атап айтқанда, Көксу, Ескелді, Панфилов аудандарында кезекте тұрған азаматтарға үй беріліп, өңірдегі 76 отбасы жаңа қоныс қуанышына кеңелді. Оның 50-і Панфилов қаласының Жаркент қаласында, 16-сы Көксу ауылының Бозтоған және Мұқыры ауылдарында, 10-ы Ескелді ауданының Бақтыбай ауылында тұрғын үйге қол жеткізді.

Қуанышымызды сөзбен айтып жеткізе алмаймын. Өз үйіміз болса деген бірнеше жылдан бергі арманымыз орын-

ТЕМІРҚАЗЫҚ

АЙТАЙЫН ДЕГЕНІМ...

ТІЛ ҚАРУЫ - СӨЗ

Ана тіліміз – тарихи тірегіміз. Тіл – сыртқы және ішкі бейнемізді, дәрежемізді, мәдениетіміз бен парасатымызды көрсететін айна іспетті. Оның таза болуы бізге аманат.

Бүгінде жастар арасында қолданылатын жаргон сөздер тілімізді шұбарлап, адам санасын улап барады. Мысалы, «Мәссаған!» деп таң қалудың орнына «Базар жоқ!» дейтіндер шықты. «Дүкенге барсаң тіскебасар немесе тамақ ала келші» деудің орнына: «Магазиннен сушняк, хавчик ала салшы» деп сөйлеу, «кешкісін қолың бос болса үйге қонақ болып кет» емес, «Кешке еси чә маған қарай тартыл», «Ата-анаң білмей ма?» деп сұраудың орнына: «Мамка-батылар курста ма?» деген неше түрлі паразит сөздер бар: Осындай сөздер ешқандай фонетикалық және грамматикалық жүйге бағынбайды. Тек лексикалық мағынасы ғана болады.

Қаламгер Фабит Мүсірепов: «Ана тілін ұмытқан адам өз халқының өткенінен де, болашағынан да қол үзеді» деген. Сол айтқандай, халқымыздың болашағы мен өткені ұмытылып бара жатқан секілді көрінеді. Тіпті, бүгінгі әндердің көбі жаргон сөздерден құралған. Мысалға Бақай тобының «Опмай-оп-

май» деген әнін жатқызуға болады.

Опмай-опмай, мыналарың қайтеді?

Ал біреулер Астанада жоқ дейді
Ал біреулер Алматыда бар дейді

Шымкенттің қыздары «зың» дейді

Ақтөбенің қыздары «дың» дейді.

Өлең шумақтарынан ешқандай мағына көрінбейді, тек ұйқас ретінде жазыла берген. «Әні, әуені, ұйқасы мен мағынасы өзара үйлескен Шәмшідей композитор мен Динадай күйші қайда?»- деп қайран қаласың кейде.

Әрбір ел болашағын жастармен байланыстырады. Үміт еткен өскелең ұрпақ тіл үшін күреспесе, мән-мағынасы жоқ жаргон сөзбен алысқа бармаймыз. Онда ертеңгі күнге не қалдырамыз? Барлығы отбасындағы тәрбиеге тікелей байланысты. Алғаш тілі шыққаннан бастап баланың сөйлеу мәнері үйде, балабақшада, мектеп қабырғасында қалыптасады. Ұлттық мәйекпен сусындаған тілге де орта керек. Сондықтан жастардың сөз қолданысына мән беру – қоғамның, ата-ананың басты міндеті дер едім. Өйткені, тілін сыйламаған адам өзін сыйламайды.

Б.БЕЙСЕНҚЫЗЫ

«АЙДАРЛЫ БАЛА – АЙБАРЛЫ БАЛА»

Бүгінге айдарлы бала көп. Тіпті төбе шашын қалдырып, айдар қоюды сәнге айналдырған ересектерді де жиі кездестіресіз. Бүгінгі таңда айдар шашты үлкеннің де, кішінің де қабылдап, қомсынбауы заманның ағымына байланысты болуы әбден мүмкін. Дегенмен де «айдар шаштың» қазақ дәстүрінде өзіндік орны бар екендігі рас.

Айдар шаш ер баланы тіл мен көзден сақтайды. Ата-ана баласы бір жасқа толғанда, оның қарын шашын алып төбесіне бір өрімдей ғана шаш қалдырып, оны өсіріп, көзді маржан, қаратас тағып, өріп қоятын болған. Ал мұндай айдар қойылған балаға арнап мал сойылып, ауылдағы ақсақалдарды шақырып, бата алады. Өнерлі немесе батыр, ортасында сыйлы адамдардың орнына баланы аунатып, «балам осы адамдай болып өссін» деп тілек тілейді. Қажеттілігі сол, «айдар шашты» баланың бәріне бірдей қоя бермеген. Негізінен, зарығып көрген балаға айдар қойған. Ертеде хан ұрпақтары, байманаптар өздерінің ең жақсы көрген және өзінің орнын басады-ау деген балаларына ғана айдар қойған

екен. Айдарды он екі жасқа толғанда алып, алғашқы мүшел жасының құрбандығы ретінде ел-жұртқа көрсетіп, мал сойып, баласының ержеткендігін паш етіп, елдің батасын алатын да салт бар.

Бүгінде айдарлы балалар қатары көбейді десек артық айтқандық емес.

Әлем халықтарының ішінде балаға шаш қоюдың өзіндік дәстүрлері тек қана біздің қазақта емес, шығыс халықтарының көпшілігінің тұрмысында әлі күнге дейін жалғасып келе жатыр. Мысалы, Тайланд халқы аурушаң балаға тұлым не айдар қойса, сауығып кетеді деп сезінген. Сондай-ақ өте сүйкімді балаларды жын-періні үркітетін тек қана тұлым шаш деп есептеген. Жапондықтар мен көрістер баланың шашын түрлі бейнелермен кескіндеп өсіруге

әуес. Олардың түсінігінше, балаға айдаһар, алып қыран, бақа-шаян кескінінде шаш қойса, оған жын-шайтан жоламайды, ауру-сырқауды үркітеді.

Египеттікте р қалыптасқан дәстүр баланың шашын бір жасқа дейін тақырлап алады да, одан кейін тұтас өсіріп жібереді. Олар да шашты жын-перілерді қашыратын, ауру-сырқауды жолатпайтын айрықша қасиетке ие деп санайды. Әйтеуір, көптеген халықтар шашты баланың бірден-бір қорғаушысы әрі қорғаныс қабілетін арттыратын ерекше тылсым күшке ие деп есептейді.

Бағдат АЙТМҰҚАЕВА.

ДЕНСАУЛЫҚ

ӘЛЕМДІ ЖАУЛАҒАН ФАСТФУД

гипертония, бауыр мен ұйқы безі аурулары, кариес, асқазанның ойық жарасы және гастрит сынды кеселге душар етеді.

Бір қарағанда барлығымыз сүйіп тұтынатын фри картоптарының зияны жоқ сияқты көрінеді. Көкөніс ретінде қолданылып жүрген картоптың қуырылған түрі деп ойлаймыз. Ал сол картоптың маймен қуырылғандағы құрамы 2,5 қорап темекі шеккенмен пар-пар. Темекі шегу кезінде қан тамырларын түзететін жасушалар тобының қызметі 4 сағатқа дейін өлсірейді. Ал бір уыс фри картобын тұтынғанда жасушалар қызметі 24 сағатқа дейін қалпына келмейді. Бұл темекінің ағаға тигізетін кері әсерінен 6 есе көп. Темекі шегудің жантүршігерлік салдары қораптарда бейнеленгендей, денсаулығымызға зиян келтіретін тағамдардың да салдарын солай түсіну керек.

Британдық жазушы Джордж Оруэлл: «Уақыт өте келе біз пулеметтен емес, консервідегі тамақтан қорқынышты қару болмас деген қорытындыға келеміз», - деген болатын. Кез келген өнім шамадан тыс тұтынылса адам ағзасын зақымдайтыны айдан анық. Үйде дайындалған тағамнан пайдалы ештеңе жоқ. Майлы тағамдар мен жоғары калориялы тағамдардан бас тартуға тырысыңыз. Зиянсыз аспентамақтану принциптерін ұстаныңыз. Бұл – сіздің денсаулығыңызды сақтаудың жалғыз жолы.

ҰЛТ ҰСТЫНЫ

Ежелден оюмен ой айтқан елдің ұрпағымыз. Халық даналығы да, ұлт парасаты да, өткеніміз бен бүгінгі дәстүр-салтымыздың жалғастығы да ою-өрнекпен тікелей байланысты өрілетіні тағы бар. Жанға ләззат сыйлайтын эстетикалық мәні зор бұл өнер түрі ата-бабаларымыздың ұлттық бұйымдарында да мықты сақталған. Аумалы-төкпелі заман талқысына түсіп, талай теперішті көрсе де бүгінге бүлінбей жеткен сол мұрамызды тереңдеп тану ұлттық құндылықтарды байытудың таптырмас құралы.

ОЮМЕН ОЙ АЙТҚАН

Қазақтың ұлттық ою-өрнегінің құндылығы мен құпиясы жайлы халық суретшісі Әбілхан Қастеев: «Оюдың түп атасы әсемдеу, безендіру мақсатында туындаған» десе, Әмірғазы Қайыртау: «Классикалық ою-өрнектің 4 тобына: Геометриялық, жан-жануар, хайуанаттар, өсімдік тектес, космогониялық ою-өрнектер жатады», - деп нақтылайды. Қазақтың ою-өрнегін терең зерттеген және өзінің шығармашылығына арқау еткен тұлғалардың дәлелі мен дәйегіне негізделген де, жоғары да көрсетілген суреттегі бірнеше атадан балаға мұра болып келе жатқан түскізі өзіндік тарихы мен дәстүрлік шежіресі бар құнды жәдігер.

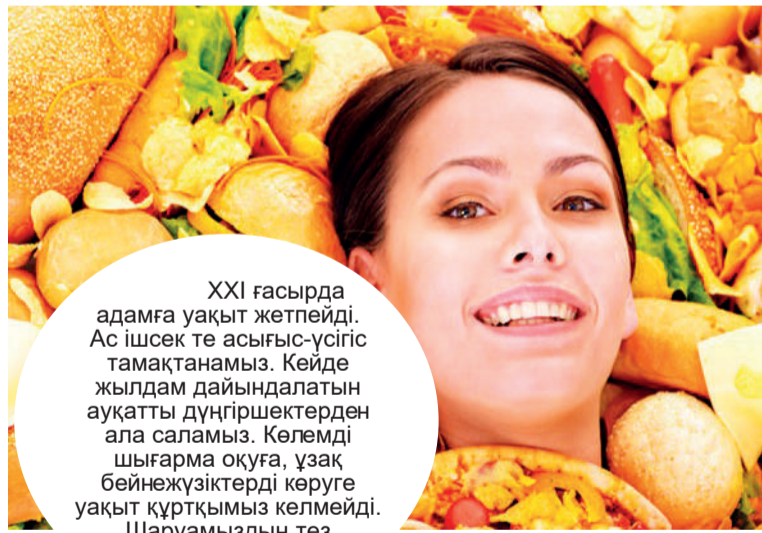
Атам марқұм Кеңес одағы кезінде жасаса да көне Құран кітабын, Мәзжан қажы атамның былғары сөмкесі мен күміспен көмкерілген тостағанын, атан түйенің бас ноқтасын, жоғарыдағы түскізіді сандығына салып, ұқыптап сақтап, бізге аманаттап кеткен еді. Мұндағы аты аталған Мәзжан қажы аты арғы беттегі қазақтарға етене таныс. XIX ғасырда өмір сүрген көзі ашық, көкірегі ояу, оқыған-тоқығаны мол сауатты адам болған Мәдресе ашып, елді оқуға үгіттеген, көсіпкерлікпен айналысып, ауыл-дастарын заманға сай өндіріспен айналысуға жетелеген адам.

Әкелеріміздің айтуынша, бұл заттар Мәзжан қажыға аталарынан аманаттап қалдырған дүниелер. Әкем Мұқаметқасым Мәзжан қажының кіші ұлы, қара шаңырақ иесі Әбдіқадырдан тарайды. Шешем Күлсімхан Әкпарқызы 1928 жылы туған. Ол кісілер де білімді, білікті жандар еді. Бұл жәдігер маған сол кісілерден қалған болатын.

-Бұл кестені атамыз арнаулы ісмерге тіккізіп, құлынды бие бергізген екен. Оған «Қызы кесте» деп аталатын кесте тігу өнерінің барлық элементін енгізген. Сондықтан қазақ кестесінің сыры мен қырын жақсы түсінетін басқарудың кестешілері бұл кестедегі ою-өрнек түрін ешқашанда өз еңбектеріне қолданбаған,- деп тапсырып еді шешем.

Жоғарыдағы зерттеушілердің дәлеліне сүйенгенде, бұл ою-өрнекті өсімдік тектес ою-өрнек түріне жатқызуға болады. Демек, бабаларымыз өзінің дүниетанымын жаратылыс дүниесіндегі құбылыстармен тікелей байланыстырып отырған. Сондай-ақ, әр рудың кестешілік өнерінде айқын парық болғаны да анық. Кезіндегі ісмерлер оны жақсы түсінген және бір-біріне құрметпен қараған. Алайда, бүгінгі таңда кесте тігетіндер көп болғанымен оның ерекшелігіне үңілетіндер аз. Сондықтан қазақтың кестешілік өнерінің тарихи сипатын тереңдей зерделеудің қажеттілігі басым.

Ф.БАЙЫСОВА.

XXI ғасырда адамға уақыт жетпейді. Ас ішсек те асығыс-үсігіс тамақтанамыз. Кейде жылдам дайындалатын ауқатты дүңгіршектерден ала саламыз. Көлемді шығарма оқуға, ұзақ бейнежүзіктерді көруге уақыт құртқымыз келмейді. Шаруамыздың тез аяқталғанын қалаймыз.

Бүгінде ауырдың үстімен, жеңілдің астымен жүретін адамдар баршылық. Жылдам жасалынатын затқа әуестігіміз күн санап артып барады. Тіпті, еңбектеген баланың өзі мультфильмнің ортасындағы 5 секундтық жарнаманы көргілері келмей жылап жібереді.

Дәмділеп ас әзірлеуге, оны шаймен асықпай ішіп отырғанға уақытты аяйтынымыз рас. «Fastfood» сөзі ағылшын тілінен «жылдам әзірленетін тамақ» деп аударылады. «Fastfood» жейтін адамдар оның қандай қауіп төндіретінін білмеуі де мүмкін. Ең зияны фастфуд өнімдеріне пицца, шауырма, фри картоптары, грильдегі тауық еті,

хот-дог, чипсы, гамбургер, бургерлер және тағы да басқалары жатады. Бұл тағамдарға адам ағзасына зиянды қоспалар, қант пен тұздың жоғары мөлшері, темекі өнімдері сияқты тәуелділікті тудырады. Әлемнің көптеген елдерінде фастфуд ең арзан тағам болып табылады. Оның үстіне тағам көшеде, көпшілік орында дайындалатындықтан көптің назарын аударып, тәбетін ашады.

Тұтынушылар фастфудты бағасының арзандығына ғана емес, сонымен қатар, дәмге қарай да сатып алады. Түрлі қоспалардың әсерінен әдеттегі тоқаш пен шұжық ерекше нәзік дәмге ие. Фастфудты үзбей тұтыну артық салмақ, бүйрек, атеросклероз, өтте тастың жиналуы, холестериннің жоғарылауы, қандағы қант деңгейінің көтерілуі

